

ศักยภาพการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรดิตถ์

TOURISM POTENTIAL ACCORDING TO THE OTOP NAWATWITHI TOURISM COMMUNITY
PROJECT TO BECOME A TARGET TOURIST CITY OF UTTARADIT PROVINCE

ณัฐพลิชฐ์ พิมพากรณ์^{1*} เสรี วงษ์มณฑา² ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธรร³ และ ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง⁴

Nutpasit Pimpakorn^{1*}, Seri Wongmonta², Nuttharin Pariwongkhuntorn³, and Patipat Tunming⁴

^{1*,2,3}สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

^{1*,2,3}CMBKK - College of Management Bangkok - University of Phayao

⁴กลุ่มวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริการ และการงานอีเว้นท์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

⁴Tourism, Hospitality and Event Research Group School of Management, Mae Fah Luang University

E-mail: Nutpasit.Pimpakorn@gmail.com^{1*}

Received 12 July 2023; Revised 26 July 2024; Accepted 26 February 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรดิตถ์ 2) ศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยรูปแบบการสำรวจเชิงพื้นที่ ได้ศึกษาแนวคิดองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเมืองรอง และโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือก คือ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และนักวิชาการ จำนวน 25 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) จังหวัดอุดรดิตถ์มีศักยภาพที่จะกลายเป็นเมืองรองสำหรับการท่องเที่ยว มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายที่สามารถพัฒนาได้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ใน 9 อำเภอ 28 หมู่บ้าน 2) ชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์มีศักยภาพสูง มีเอกลักษณ์และความโดดเด่น เนื่องจากอยู่ในเขตรอยต่อของวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง และไทยกลาง ส่งผลให้วิถีชีวิตมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว สินค้าท้องถิ่นที่น่าสนใจได้แก่ ทุเรียนหลง-หลินลับแล ลองกอง-กลางสาดหวาน ผ้าขึ้นตีนจก ผ้าทอลายพื้นเมืองยกดอก เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ดาบเหล็กน้ำพี้ และผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งสามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าในเมืองและทุกอำเภอของจังหวัด

คำสำคัญ: ทรัพยากรการท่องเที่ยว; ศักยภาพการท่องเที่ยว; ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี;

Abstract

This research aims to 1) study the tourism resources under the OTOP Nawatwithi Community Tourism Project to establish Uttaradit Province as a target tourist destination, and 2) examine the components of tourism under the OTOP Nawatwithi Community Tourism Project to support Uttaradit Province as a target tourist destination. This qualitative research employs an area-based survey approach, using concepts of tourism components, tourism resources, secondary city tourism, and the OTOP Nawatwithi Community Tourism Project as the research framework. The key informants, selected through purposive sampling, included 25 representatives from government agencies, private sectors, communities, and academics. The data collection tool used was in-depth interviews, and the data were analyzed using content analysis with descriptive narrative.

The research findings reveal that: 1) Uttaradit Province has the potential to become a secondary tourist city with diverse tourism resources that can be further developed. Tourism promotion can be implemented through the OTOP Nawatwithi Community Tourism Project in 9 districts and 28 villages. 2) The communities in Uttaradit Province possess high potential, uniqueness, and distinctiveness due to their location at the cultural crossroads of Lanna, Lan Xang, and Central Thai cultures. This results in a unique way of life with distinctive local products, including Long-Lin durians from Lap Lae, sweet Longkong and Langsat fruits, Tin Chok skirts, floral woven textiles, cashew nuts, Namphee steel swords, and bamboo products, which are available at stores throughout the city and all districts of Uttaradit Province.

Keywords: Tourism resources, Tourism Potential, Tourism components, OTOP Nawatwithi Tourism Community,

บทนำ

การท่องเที่ยวเล่นบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหลายประเทศ (Rittima et al., 2024; Tammarakkul, & Asawasakulsom, 2024) โดยนักท่องเที่ยวมักเดินทางตามกระแสนิยมในรูปแบบ "มวลชน" (Mass Tourism) แต่ด้วยความจำกัดในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากร จึงเกิดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ที่พัฒนาสินค้าและบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมที่ต้องการและสะท้อนตัวตน (Panyarien et al., 2020) ด้วยความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้ จึงมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ เพื่อเพิ่มรายได้และมูลค่าให้กับสินค้าและบริการท่องเที่ยว โดยใช้เอกลักษณ์ไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน (Katepan et al., 2566; Wanaosote, & Pooripakdee, 2024)

รัฐบาลได้วางนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นการเดินทางไปยังเมืองรองเพิ่มขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น (Pislaengam, 2023) การส่งเสริมการท่องเที่ยวใน 55 เมืองรองนี้มุ่งพัฒนาความยั่งยืนของชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งยกระดับคุณภาพและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล พร้อมทั้งพัฒนาให้เข้ากับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตไทย ส่งเสริมการกระจายรายได้และการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไทย โดยการอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Saisud et al., 2023; Tongkaw, 2022; Phrakru Sakhon Kunapom, 2023)

อุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่จุดรวมของสามวัฒนธรรมคือล้านนา ล้านช้าง และไทยกลาง (Mookdeesuttawat, 2022) มีการผสมผสานวิถีชีวิต ภาษา และประเพณีท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ เช่น ภาษาเหนือ ภาษาไทยกลาง ภาษาอีสาน และภาษาน้ำปาด ประเพณีที่โดดเด่น ได้แก่ ออญบูชา การใส่บาตรข้าวหลาม และค้ำบูยา (Committee on Documents and Archives in the Committee for the Organizing of the Celebration of His Majesty the King's Birthday, 1999) มีเป้าหมายเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม และการแปรรูปสินค้า ส่งเสริมการพัฒนาสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความปลอดภัย ส่งผลต่อการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และช่วยให้การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนแข็งแกร่ง พร้อมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนกับภาคธุรกิจบริการท่องเที่ยว (Manager Online, 2023)

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจังหวัดอุดรดิตถ์ประกอบด้วยชุมชนใน 9 อำเภอ 28 หมู่บ้าน ที่มีความโดดเด่นและเอกลักษณ์ที่น่าประทับใจ ไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมชาติ, ประวัติศาสตร์, ศาสนา หรือศิลปวัฒนธรรม ชุมชนเหล่านี้ยังรักษาวินัยชีวิตที่เรียบง่ายและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไว้อย่างมั่นคง พร้อมสืบทอดมรดกวัฒนธรรมได้อย่างดีเยี่ยม การท่องเที่ยวแบบสโลว์ไลฟ์ รวมถึงที่พักโฮมสเตย์และกิจกรรมชุมชนกำลังได้รับความนิยม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้จัดการและให้บริการ ช่วยให้รายได้จากนักท่องเที่ยวหมุนเวียนอยู่ในชุมชน ท่องเที่ยวในอุดรดิตถ์มีประสบการณ์ที่น่าจดจำทั้งในรูปแบบ Passive และ Active Tourism ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน (Community Development Office, Uttaradit Province, 2024)

บทความนี้นำเสนอถึง จังหวัดอุดรดิตถ์มีศักยภาพในการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์หลากหลาย ซึ่งมีโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการผสมผสานการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากการดำเนินงานที่ผ่านมาได้เปิดเผยว่าชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ยังขาดความรู้ในการจัดการด้านวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รวมถึงการจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังไม่ได้ใช้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์ เช่น น้ำตก ทะเล ภูเขา วัด พืชพันธุ์ และสวนสนุก (Pasunon et al., 2024; Silanoi et al., 2020; Mamak, & Chairatana, 2023) ทรัพยากรเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการมอบประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว และถือเป็นส่วนที่ไม่สามารถทดแทนได้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Suksawat, 2024) ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก เช่น ทะเลในภาคใต้และตะวันออกที่มีชายหาดสวยงาม ภูเขาและน้ำตกในภาคเหนือและภาคตะวันตก รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณีที่แพร่หลายในประเทศ (Klinmuenwai, & Sucharitkul, 2024)

การท่องเที่ยวเมืองรอง

ประเทศไทยมุ่งมั่นที่จะเป็นประเทศพัฒนาแล้วภายในปี พ.ศ. 2580 โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนา (National Economic and Social Development Council, 2021) ในขอบเขตนี้ โครงการ "เมืองรอง ต้องลอง" ได้ถูกริเริ่มขึ้นในแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2562 เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพ และสร้างแบรนด์ที่เน้นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Sanedee, 2021) การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศแต่ส่วนใหญ่กระจุกตัวในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร, เชียงใหม่ และภูเก็ต รัฐบาลจึงได้ริเริ่มแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองเพื่อกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำในประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่เมืองที่มีผู้เยี่ยมชมน้อยกว่า 4 ล้านคนต่อปี (Kerdkaew, 2022; Jaisom et al., 2023) ยุทธศาสตร์นี้ยังพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น พร้อมกับส่งเสริมการสร้างเอกลักษณ์และสินค้าเฉพาะที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยว (Palakawong-nayudhya, 2020)

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

กรมการพัฒนาชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับรากหญ้าผ่านโครงการ OTOP (One Tambon One Product) ซึ่งเน้นการนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นไปจำหน่ายโดยตรงจากชุมชนและเปลี่ยนชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยคนในพื้นที่เอง นำไปสู่การสร้าง "โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี" ที่มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมธุรกิจ OTOP เพื่อเพิ่มรายได้และคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน โดยผสานการนำเสนอผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีคุณภาพเข้ากับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ทันสมัย รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Muensantichiwini et al., 2024; Wuttiipattanapong et al., 2023; Sriyut, & Bunjoon, 2021)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 10 ด้านที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและสร้างรายได้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) 2) ที่พัก (Accommodation) 3) การเข้าถึง (Accessibility) 4) กิจกรรม (Activity) 5) สิ่งอำนวยความสะดวก (Ancillary) 6) คุณค่าประสบการณ์ (Amenity) 7) บรรยากาศ (Atmosphere) 8) ความเป็นมิตร (Amiability) 9) เจ้าหน้าที่ (Authority) และ 10) การจัดนำเที่ยว (Availability) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Buhalis, 2000; Wongmontha, 2022)

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ พื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยว ทั้ง 9 อำเภอในจังหวัดอุดรดิตถ์ ประชากรในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยคัดเลือกผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย แบบเจาะจงเพื่อเป็นกลุ่มเป้าหมาย ตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 ท่าน แบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) ภาครัฐ จำนวน 2) ภาคเอกชน 3) ภาคชุมชน และ 4. นักวิชาการ โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะที่ต้องการจะศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth-Interview) โดยข้อคำถามประกอบด้วย 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์มีอะไรบ้าง 2) ศักยภาพการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นเช่นไร โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (10A's) ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 - มิถุนายน 2567 โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและเทปบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อเป็นแนวทางในการในการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาพบว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีทรัพยากรท่องเที่ยวมากมาย โดยได้ดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมหลากหลาย ตั้งอยู่บนเขตรอยต่อของวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง และไทยกลาง ส่งผลให้มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จังหวัดอุดรดิตถ์มีสินค้าท้องถิ่นน่าสนใจมากมาย เช่น หุเรียนหลง-หลิน ลับแล ลองกอง-ลางสาดหวาน ผ้าพื้นเมือง ผ้าขึ้นตีนจก ผ้าทอลายพื้นเมืองยกดอก ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ลูกตาลเชื่อม ขนมหิ้วยางสวย เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ดาบเหล็กน้ำพี้ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผักตบชวา และไม้กวาดตองกง ซึ่งสามารถหาซื้อได้ทั่วทุกอำเภอในจังหวัดอุดรดิตถ์ และสามารถจัดแยกทรัพยากรท่องเที่ยวตามแต่ละอำเภอได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์

อำเภอ	ทรัพยากรการท่องเที่ยว	
	สถานที่ท่องเที่ยว	ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
เมืองอุตรดิตถ์	อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก พิพิธภัณฑสถานพระยาพิชัยดาบหัก พิพิธภัณฑสถานเหล็กน้ำพี้ (ใหญ่ที่สุดในโลก) หลวงพ่อเพชรวัดท่าถนน วัดพระฝางสว่างบุญเนินนาถ วัดกลางธรรมสาร วัดใหญ่ท่าเสา หอวัฒนธรรมจังหวัด วัดคอยแก้ว วัดธรรมภิบาล น้ำตกตาดคอม้า น้ำตกแม่เฒ่า น้ำตกขุดริด น้ำตกจำยาง และจุดชมวิวเขาพิง	ชุมชนบ้านปากฝาง บ้านพระฝาง และบ้านปางต้นผึ้ง
ลับแล	วัดพระเน้นศิลาอาสน์ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระนอนพุทธไสยาสน์ วัดเจดีย์ศรีวิหาร วัดดอนสัก วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เมืองทุ่งยั้ง และเวียงเจ้าเงาะ อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าอ๋ามกุมาร อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ น้ำตกแม่พูล วัดดงสะแกว และวัดห่องสูง	ชุมชนบ้านต้นม่วง บ้านคุ้ม และบ้านนอกด่าน
ตรอน	บึงทับกระดาน สวนนกเขาเหล็ก และประเพณีไหลไฟเฉลิมพระเกียรติ	ชุมชนบ้านไชยมงคล บ้านหาดสองแคว บ้านแก่ง และบ้านใหม่โพธิ์เย็น
ท่าปลา	เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนดินช่องเขาขาด ดอยพระธาตุ (เจดีย์กลางน้ำ) อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน บ้านท่าเรือ และภูผาพ้อ	ชุมชนบ้านท่าเรือ บ้านกัวเคียน บ้านทรายงาม บ้านห้วยต้า และบ้านร่วมใจ
แสงทองชน	บ่อเหล็กน้ำพี้และพิพิธภัณฑสถานบ่อเหล็กน้ำพี้	ชุมชนบ้านน้ำพี้ และบ้านบ่อทอง
พิชัย	เมืองพิชัย วัดหน้าพระธาตุ บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก และศาลพระยาพิชัยดาบหัก	ชุมชนบ้านห้วยคา บ้านกองโค และบ้านไร่อ้อย
น้ำปาด	วนอุทยานต้นสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติคลองตรอน น้ำตกคลองตรอน ยอดตอญูเมี่ยง ถ้ำวัวแดงและถ้ำเสือขาว ถ้ำจัน ถ้ำเต่า อ่างเก็บน้ำห้วยแมง อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว น้ำตกภูสอยดาว และน้ำตกสายทิพย์	ชุมชนบ้านฝาย บ้านนาขวาง และบ้านหนองแห้ว
พากทำ	สุสานหอย มะค่าโมงยักษ์ และบ้านมนุษยเมฆป่อง	ชุมชนบ้านเสี้ยว บ้านหัวทุ่ง และบ้านใหม่พัฒนา
บ้านโคก	จุดผ่านแดนถาวรภูตู่	ชุมชนบ้านนาชุม และบ้านโคกใน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุตรดิตถ์

2.1 แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ (Attraction): ผู้ให้ข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักวิชาการ ได้แสดงความเห็นร่วมกันว่าจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรองที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากมีทัศนียภาพทางธรรมชาติที่สวยงามและสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจ รวมถึงชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียมที่ยังคงรักษาไว้เป็นอย่างดี จังหวัดนี้ยังคงมีวิถีชีวิตท้องถิ่นที่อนุรักษ์ไว้อย่างดี ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยสถานที่ท่องเที่ยวหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม อาทิ ดำนาเมืองลับแลที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการห้ามพูดเท็จ, วัดท่าถนนที่มีหลวงพ่อบุชเป็นพระคู่บ้านคู่เมือง, งานพระยาพิชัยดาบหัก และมรดกภูมิปัญญาด้านมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักและมวยท่าเสา นอกจากนี้ยังมีเทศกาลและประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน เช่น งานเทศกาลทุเรียนและผลไม้เมืองลับแล ทุเรียนหลงลับแล - หลินลับแล ซึ่งเป็นทุเรียนที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด รวมถึงงานไหว้สาเจ้าฟ้าอ๋ามกุมาร

กษัตริย์พระองค์แรกของนครลับแล และขบวนตุงล้านนาที่ยาวที่สุดในประเทศ จังหวัดอุตรดิตถ์ยังมีชื่อเสียงในเรื่องของวัดมุงคล้อย่างเหล่าน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในระดับประเทศ

2.2 ที่พักค้างแรม (Accommodation): ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า ที่พักในจังหวัดอุตรดิตถ์มีความหลากหลายทั้งโรงแรม รีสอร์ท และบ้านพัก ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในทุกอำเภอ ถึงแม้จะยังไม่มีโรงแรมระดับ 5 ดาว แต่ก็มีตัวเลือกหลากหลายตามความชอบและงบประมาณที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น งานพระยาพิชัยดาบหัก และงานเทศกาลแห่น้ำขึ้นโขง ที่พักอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ และการบริการอาจต้องได้รับการปรับปรุง โดยมีข้อเสนอให้มีการจัดอบรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการบริการให้ดียิ่งขึ้น

2.3 การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว (Accessibility): ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า การเดินทางไปยังจังหวัดอุตรดิตถ์มีหลายทางเลือก เช่น การขับรถส่วนตัว, รถโดยสาร, รถไฟ และเครื่องบินที่ต้องลงที่จังหวัดพิษณุโลกก่อนต่อรถไปยังอุตรดิตถ์ การเดินทางถึงจังหวัดถือว่าสะดวก แต่การเดินทางภายในจังหวัดไปยังสถานที่ท่องเที่ยวยังคงเป็นเรื่องยาก รถโดยสารสาธารณะมีไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ รถรับจ้างต้องตกลงราคากันเอง ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ขับรถส่วนตัวอาจพบกับความไม่สะดวก โดยเฉพาะการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องกันว่าควรมีการพัฒนาและปรับปรุงบริการรถสาธารณะให้เพียงพอและมีมาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

2.4 กิจกรรม (Activity): ผู้ให้ข้อมูลต่างเห็นพ้องว่าจังหวัดอุตรดิตถ์มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่หลากหลายในแต่ละอำเภอ ชุมชนแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ชุมชนบ้านนอกดำนามีกิจกรรมทำขนมผอยสวบและการเรียนรู้สืบทอดทุเรียนพื้นเมือง นอกจากนี้ยังมีเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนวิถีชีวิตที่เน้นของดีในแต่ละชุมชน เช่น ผ้าทอ, ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป, และการสักการะวัดสำคัญ นักท่องเที่ยวยังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ตลาดทำน้ำไท-ยวน และพักผ่อนที่โฮมสเตย์บ้านหาดสองแคว เพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตเกษตรกรรมท้องถิ่นและเลือกซื้อของฝากจากชุมชนในราคาย่อมเยา

2.5 สิ่งอำนวยความสะดวก (Ancillary) ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า จังหวัดอุตรดิตถ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันและมีการพัฒนาที่ดี โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดี อย่างไรก็ตาม การเดินทางภายในจังหวัดยังคงเป็นจุดอ่อนสำคัญ เนื่องจากการขนส่งสาธารณะไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ แม้ว่าจะมีศูนย์กลางชุมชนอย่างวัดกกตองที่มีความสะดวกสบายในทุกด้านและเป็นสถานที่สำคัญสำหรับกิจกรรมและการประชุม นอกจากนี้ สินค้าชุมชน เช่น ผ้าขึ้น มะขามหวาน และสินค้าโอท็อปของอำเภอปากท่า ยังเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางไปชายแดนลาวและแวะซื้อสินค้าโอท็อประหว่างทางได้อีกด้วย

2.6 ส่งเสริมคุณค่าประสบการณ์การท่องเที่ยว (Amenity) ผู้ให้ข้อมูลต่างเห็นพ้องว่า นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดอุตรดิตถ์จะได้รับคุณค่าและความประทับใจจากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การไหว้พระและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัด โดยเฉพาะเหล่าน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นวัดมุงคล้อยที่มีชื่อเสียงและมีความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และอาถรรพ์ ชาวบ้านนำผ้าแพรเหล่าน้ำผึ้งมาทำเป็นวัดมุงคล้อยเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ ผ้าขึ้นตีนจกไทย ซึ่งทอด้วยวิธีโบราณและมีลวดลายที่โดดเด่น ยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวไท-ยวน แม้ผ้าขึ้นชนิดนี้เคยเกือบสูญหาย แต่ความนิยมที่กลับมาอีกครั้งจากละครดัง “บุพเพสันนิวาส” ได้ทำให้การทอผ้ากลับมาคึกคักและมียอดขายที่ดี

2.7 บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว (Atmosphere) ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องต้องกันว่า จังหวัดอุดรดิตถ์ควรปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวหลักอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพอากาศร้อนในปัจจุบัน ควรสร้างความร่มรื่นและที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในวัดวาอารามต่างๆ นอกจากนี้ การสร้างจุดเช็คอินใหม่ เช่น ชุมประตุมืองลับแลและมวยท่าเสา ซึ่งเป็นตำนานของพระยาพิชัยดาบหัก จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนจังหวัดมากขึ้น

2.8 ความเป็นมิตรของคนในพื้นที่ (Amiability) ผู้ให้ข้อมูลต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ความเป็นมิตรของชาวบ้านนั้นยอดเยี่ยม พวกเขาพร้อมที่จะช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเสมอหากพบปัญหา จังหวัดนี้ไม่ใหญ่มากนักและมีนโยบายจากฝ่ายบริหารที่ส่งเสริมให้ดูแลนักท่องเที่ยวเหมือนเป็นคนในครอบครัว เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีที่สุด

2.9 การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Authority) ผู้ให้ข้อมูลเห็นต้องกันว่า ทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางและความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เพิ่มขึ้น และได้รับแรงจูงใจเพื่อการเรียนรู้และสืบทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

2.10 มีการจัดนำเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว (Availability) ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า จังหวัดอุดรดิตถ์มีบริษัททัวร์เพิ่มขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการใช้จ่ายและการพักค้างคืนของนักท่องเที่ยวยังต่ำ นักท่องเที่ยวมักเดินทางมาที่จังหวัดและพักเพียงชั่วคราวเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางอื่น ดังนั้นควรพัฒนานักกิจกรรมสร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนมากขึ้น

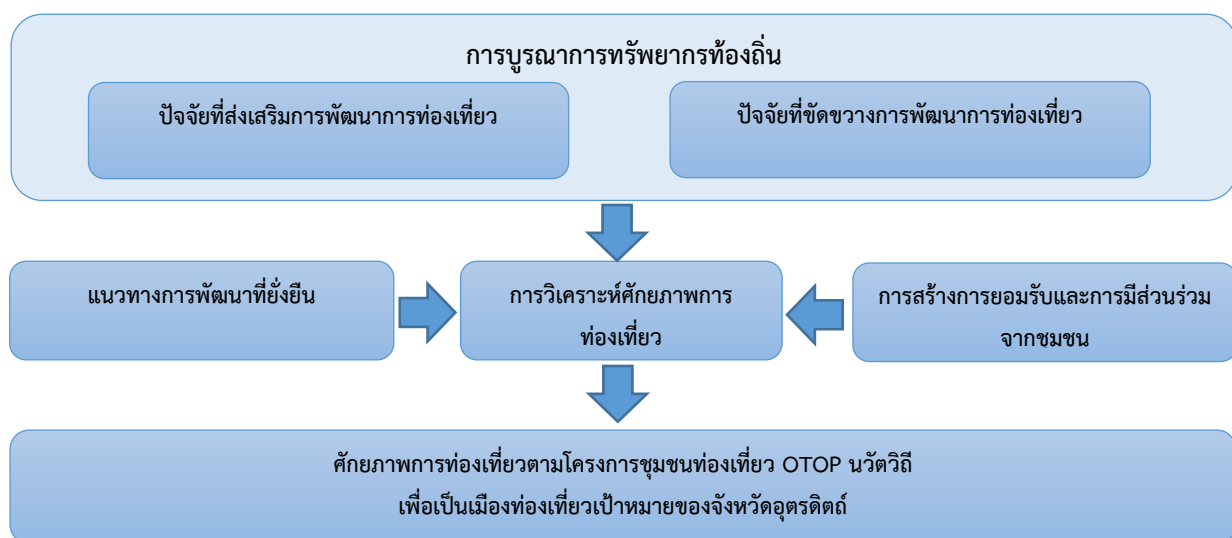
อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพท่องเที่ยวของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้เผยให้เห็นว่า จังหวัดนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและเอกลักษณ์ โดยเป็นที่ตั้งของวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง และไทยกลาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลายประเภท ทั้งในด้านเกษตร ประวัติศาสตร์ ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม โครงการนี้ช่วยให้ชุมชนสามารถแปลงเสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมเป็นรายได้ ทำให้รายได้กระจายสู่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน การสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดได้สรุปว่า อุดรดิตถ์มีศักยภาพเป็นเมืองรองที่มีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเมื่อมีการนำโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมาช่วยเสริม กิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนจะช่วยให้จังหวัดนี้เป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย ซึ่งตรงกับการศึกษาของ Sonthanong et al. (2022) เกี่ยวกับการพัฒนาเชียงรายเป็นเมืองรองเป้าหมายการท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าเชียงรายมีศักยภาพที่จะกลายเป็นเมืองรองสำหรับการท่องเที่ยว ด้วยทำเลที่ติดต่อกับประเทศลาว จีน และพม่า ทำให้การเดินทางสะดวก นอกจากนี้ เชียงรายยังเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีทรัพยากรท่องเที่ยวหลากหลาย และมีศิลปินที่สร้างผลงานที่น่าชื่นชม โดยเฉพาะที่วัดร่องขุน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท่องเที่ยวยังต้องการการปรับปรุงในด้านการบริการขนส่งมวลชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสื่อสารการตลาดเพื่อสร้างแบรนด์ เชียงรายและสินค้า/บริการต่างๆ จำเป็นต้องมีการรณรงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและพัฒนาพวกเขาให้เป็นทูตของเชียงรายเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์และต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างดีเยี่ยม เช่นเดียวกับ Phayungsin, & Somwang (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในตำบลโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร พบว่าผู้นำชุมชนและชาวบ้านต้องการและพร้อมที่จะร่วมมือพัฒนาชุมชนตามยุทธศาสตร์ชุมชนท่องเที่ยว

OTOP นวัตกรรม โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น, ประเพณีวัฒนธรรม, วิถีชีวิตชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในชุมชน มีการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาล เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอท่าม่วง, องค์การบริหารตำบลท่าม่วง, เทศบาลตำบลท่าม่วง และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี งานวิจัยของ Chantana (2022) กล่าวถึงศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่โดดเด่นด้วยสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติมากมาย รวมถึงทรัพยากรวัฒนธรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย จุดแข็งของจังหวัดคือทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม, ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนคือการขาดแผนยุทธศาสตร์และการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โอกาสในการพัฒนาคือความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว แต่อุปสรรคคือการแข่งขันสูงและสภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย รวมถึงการขาดเครือข่ายดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ในบริบทของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พบว่า การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองนี้จำเป็นต้องเน้นการบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่นและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นเข้ากับการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้เกิดขึ้นจากการศึกษาประเด็นต่อไปนี้

การศึกษานี้วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พบว่าจังหวัดมีวัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่การพัฒนาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนและการยอมรับในระยะยาว ปัจจัยที่ขัดขวางการพัฒนาคือการจัดการทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืนและการขาดความรู้ การพัฒนาควรมุ่งเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมจากชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการให้ประสบความสำเร็จ การศึกษานี้เน้นความสำคัญของการบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการทำให้อุตรดิตถ์กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการร่วมมือกันในการปรับปรุงระบบการขนส่งเพื่อเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่สำคัญให้สะดวกยิ่งขึ้น
2. ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และหน่วยงานของรัฐควรทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์และการอนุรักษ์ ซึ่งจะนำมาซึ่งความบันเทิง ประสบการณ์ที่มีค่า และความรู้ในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. ภาครัฐควรกำหนดมาตรการเพื่อพัฒนาเมืองให้มีคุณภาพชีวิตสูง โดยเน้นการปลอดภัยของผลผลิต การพัฒนาการท่องเที่ยว การค้าชายแดน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการพัฒนาจุดผ่านแดน การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
2. ควรมีการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมายของจังหวัดอุดรดิตถ์

References

- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*. 21(1), 97-116.
- Chantana, S. (2022). Tourism Potential and Sustainable Integrated Tourism Development Approach in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(1), 94-106.
- Committee on Documents and Archives in the Committee for the Organizing of the Celebration of His Majesty the King's Birthday. (1999). *Culture, historical development, identity and wisdom of Uttaradit Province*. Ministry of Interior: Ministry of Education and Department of Fine Arts.
- Community Development Office, Uttaradit Province. (2024). Uttaradit Province OTOP Innovative Community Project. Retrieved from <https://uttaradit.cdd.go.th/>
- Jaisom, P., Toopgrajank, S., Charoenwiryakul, C., Boonpadung, P., & Tipayatikumpom, U. (2023). Antecedents of Sustainable of Less Visited Area Tourism. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 133-144.
- Katepan, A., Puphoun, S., & Khatiya, S. (2023). Integrated tourism management factors under the BCG economic model concept that affects decisions making of thai tourists in a community at Chiang Rai province. *Valaya Alongkorn Review*, 13(3), 27-39.
- Kerdkaew, W. (2022). A Study on Secondary City Tourism Promotion Policy Implementation in Ratchaburi Province. (Master thesis). Bangkok. Chulalongkorn University. Retrieved from <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/82811>

- Klinmuenwai, K., & Sucharitkul, J. (2024). The Potential and Development of Tourism Based on Biodiversity and Local Wisdom Wangnamkeaw Sub-District, Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. *Rajapark Journal*, 18(58), 1-21.
- Mamak, S., & Chairatana, P. (2023). Wellness Tourism Potential in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Management and Local Innovation*, 5(5), 144-155.
- Manager Online. (November 30, 2023). "Settha" visits OTOP product production center, prepares to establish Uttaradit tourism promotion office, pushes good soft power products. Retrieved from <https://mgronline.com/politics/detail/9660000107699>
- Mookdeesuttawat, N. (2022). Thai Tourists' Expectations and Perceptions to Tourist Attractions in Laplae District, Uttaradit Province. (Master's Thesis). Bangkok. Bangkok University.
- Muensantichiwin, W., Siripornwut, N., Niyomyah, S., & Kalyanamitra, K. (2024). Development of an innovative tourism model for a sustainable community in Trang Province. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 11(1), 213-228.
- National Economic and Social Development Council. (2021). National Strategy 2017. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=7500&filename=index
- Palakawong-na-ayudhya, S. (2020). Tourism Development in a Secondary Province: Understanding the Inter-relations between Social Institutions within the Tourism System of Amnat Charoen. *Journal of Social Sciences*, 50(1), 53-79.
- Panyarien et al. (2020). The study of the results of the policy on tourism promotion of the less-visited area city in the upper northern; (Phrae, Nan, Lumphun, and Lumpang). *Nakhon Lampang Buddhist Colleges Journal*, 9(3), 41-52.
- Pasunon, P., Chantuk, T., Boonmeesrisa-nga, M., Roonpho, P., Thongmar, T., Bhichaipat, S., & Netchu, K. (2024). The Development of Tourism Routes in the Old Town Community along the Phetchaburi River Focusing on Historical and Cultural Tourism in order to Enhance Phetchaburi Province into a Creative City. *Journal of politics, administration and law*, 16(1), 182-199.
- Phayungsin, S., & Somwang, C. (2021). Community Participation on Development of Homestay Business Management followed by the Guidelines of Community Tourism OTOP Nawat Wittee: A Case Study of Moo 10 Khao Samo Khon Subdistrict, Tha Wung District, Lop Buri Province. *Journal of Accountancy and Management*, 13(3), 170-187.
- Phrakru Sakhon Kunaporn. (2023). Impact of Tourism Management on Local Wisdom in Krathum Baen District, Samut Sakhon Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(5), 220 – 228.

- Pislaengam, S. (2023). Policy Recommendations for Secondary City Tourism Development. A Case Study of Nakhon Si Thammarat Province. (Master thesis). Bangkok. National Institute of Development Administration. Retrieved from: <https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/6711>.
- Rittima, W., Kumanchan, S., & Thanapitak, W. (2024). The Tourism Management by Constitution Law: A Case Study of Tambon Lankhoi in Paphayom district of Patthalung province. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(6), 393-408.
- Saisud, R., Bunjongmanee, P., & Louang-on, A. (2023). The Management Strategies for Integrated Communication Channels from the Stakeholders' Perspective Towards the Secondary Destination Image of Ratchaburi. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 19(2), 127-141.
- Sanedee, P. (2021). Homestay Development Strategy in the East Lanna Area to Promote Less Visited Area Tourism. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 9(2), 14-27.
- Silanoi, L. I. S., Phuangsuwan, P., & Jindaprasert, P. (2020). The study of employing kipling's method on the analysis of Marketing mix factors that being focused by tourists when traveling. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*, 15(2), 1-21.
- Sonthanong, M., Thalang, C. N., & Wongmonta, S. (2022). The Development and the Promotion of Chiangrai Tourism to Become a Secondary City Destination. *Journal of the Association of Researchers*, 27(1), 162-183.
- Sriayut, K., & Bunjoon, O. (2021). Participation of OTOP Tourism Community at Ban Ton Pho, Pathumthani Province for Sustainable Tourism. *Journal of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University*, 15(2), 33-63.
- Suksawat, S. (2024). Potential for cultural tourism in ban dan subdistrict aranyaprathet district sa kaeo province. *Journal of Suvamabhum Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 10(1), 102-118.
- Tamarakkul, J., & Asawasakulsorn, A. (2024). The Study on Sustainable Tourism the use of Information Technology with Augmented Reality Technology: A Case Study of Sgt. Maj. Thawee Folk Museum Phitsanulok Province. *Journal of Public Administration and Politics*, 13(1), 16-25.
- Tongkaw, A. (2022). A study of the influence of the tourism image On the tourism demand for the end zone of a secondary city on the east coast. *Sripatum Chonburi Academic Journal (Online)*, 19(1), 135-145.
- Wannaosote, W., & Pooripakdee, S. (2024). OTOP Nawatwithi Community-Based Tourism Management for Sustainable Community Development. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 9(1), 217-231.
- Wongmontha, S. (2022). *Promoting contemporary tourism in the era of big data*. Bangkok: College of Management, University of Phayao.

Wuttiipattanapong, P., Intamon, C., & Somsanhan, T. (2023). The Potential of Community-Based Tourism under the OTOP Community Tourism Project: A Case Study of I-Sam Local Culture-Oriented Tourism Village (Ban Sasom) , Khong Chiam District, Ubon Ratchathani. *Journal of Public Administration and Politics*, 12(1), 41-63.

